

**การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2**
**GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES BASED ADMINISTRATION OF SCHOOL
ADMINISTRATORS IN RAIKHING PHATTHANA SCHOOL GROUP
UNDER NAKHONPATHOM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2**

อารีย์ ขำเพชร และ สมคิด สกุนสถาปัตย์

Arri Khamphet and Somkid Sakunsatapat

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Faculty of Education, Bangkok Thonburi University

E-mail: ar.khamphet@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 และ (2) เปรียบเทียบการประเมินของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรประกอบด้วยครูของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 317 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิประกอบด้วยครูของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (2) ครูที่มีอายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานต่างกันประเมินการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล การบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study good governance principles based administration of school administrators in Raikhing Phatthana School Group under Nakhonpathom Primary Educational Service Area Office 2; and (2) to compare teachers' evaluations on good governance principles based administration of school administrators in Raikhing Phatthana School Group under Nakhonpathom Primary Educational Service Area Office 2, classified by ages, education levels and work experiences.

This research was a survey research. The population included 317 teachers of schools in Raikhing Phatthana School Group under Nakonpathom Primary Educational Service Area Office 2. The sample was obtained via stratified random sampling technique, comprised of 175 teachers of schools in Raikhing Phatthana School Group under Nakonpathom Primary Educational Service Area Office 2. The instrument used for data collection was a five-point rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, Standard Deviation, One-way ANOVA, and t-test.

The results of this research were found that: (1) good governance principles based administration of school administrators in Raikhing Phatthana School Group under Nakonpathom Primary Educational Service Area Office 2 in overall were at high level; and (2) teachers with different ages, education levels and work experiences had no different evaluations on good governance principles based administration of school administrators in Raikhing Phatthana School Group under Nakonpathom Primary Educational Service Area Office 2 in overall.

Keywords: Good Governance Principles, Administration, School Administrators, Raikhing Phatthana School Group, Nakonpathom Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหารงานของรัฐ และรัฐบาลทั้งในและต่างประเทศโดยทั่วไป ในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปมากและเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ต่อเนื่อง เพราะความก้าวหน้าด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชนเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และสภาพแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน ดังนั้น การปรับเปลี่ยนบทบาทของสังคม โดยนำหลักบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (good governance) หรือหลักธรรมาภิบาลมาใช้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนโดยรวม และสังคมไทยขับเคลื่อนไปกับระบบการบริหารงานที่ทำให้เกิดความแข็งแกร่งเพียงพอที่จะแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มันจะช่วยให้ประเทศชาติมีความสงบสุข และพัฒนาอย่างรวดเร็วและยั่งยืนต่อไปเพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาศักยภาพของพลเมือง ให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมพึงประสงค์ ซึ่งสังคมจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นกลไกในการรักษา คุณภาพของพลเมืองการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่บริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาล ภายใต้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดี พ.ศ. 2546 โดยยึดหลักปฏิบัติตามข้อกำหนดของสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) แต่จากงานวิจัยของฉัตรมงคล สูงเนิน(2561 : 108) พบว่าระดับปัญหาปัญหา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัด นครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 42 โดยภาพรวมมีปัญหาการ ปัญหาปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก คือหลักความ โปร่งใส หลักนิติธรรม อยู่ใน ระดับมาก หลักประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก หลักประสิทธิผล อยู่ในระดับมาก หลักการตอบสนอง อยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่รับราชการอยู่ในเขตกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 2จึงมีข้อสังเกตว่าในพื้นที่นี้มีปัญหาเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นที่นครสวรรค์กับงานวิจัยของฉัตรมงคล สูงเนินหรือไม่

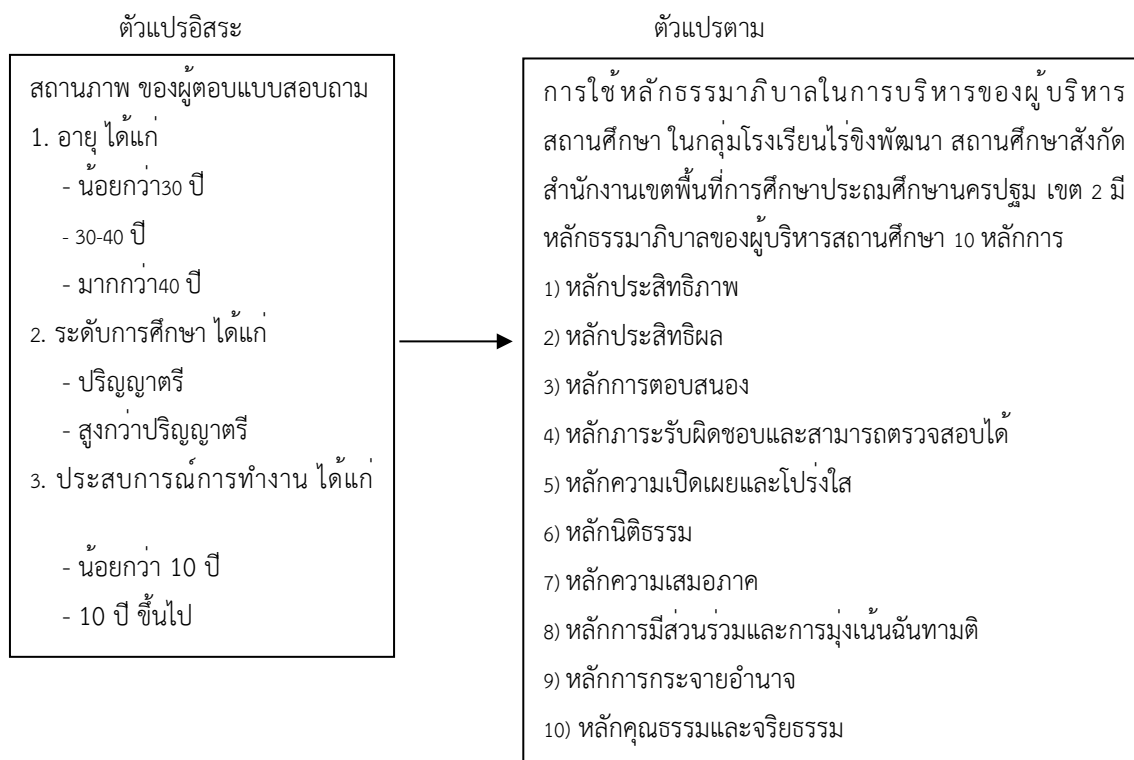
ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือใน การกำกับดูแลผู้บริหารให้บริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการปกครอง การบริหารการ จัดการควบคุมดูแลกิจการต่างๆ ให้เป็นไปตามครรลองธรรม หลักธรรมาภิบาลจึงมีความสำคัญ สำหรับผู้บริหารในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยยังสนใจในการศึกษา การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่ขิงพัฒนา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 และเพื่อเปรียบเทียบการประเมินของครูที่มีต่อการใช้ หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหาร สถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่ขิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ในการ พัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษา สังคม และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่ขิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต
2. เพื่อเปรียบเทียบการประเมินของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่ขิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเรื่องหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนไร่ขิงพัฒนา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของงานวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1: กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในกลุ่มโรงเรียนโรจิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 มีสถานศึกษา จำนวน 11 โรงเรียน ซึ่งมีครูในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโรจิงพัฒนา ที่อยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำนวน 317 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำนวน 175 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607 - 610) และในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยกำหนดให้โรงเรียนเป็นชั้น ภูมิแล้วทำการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละโรงเรียน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำผลการศึกษามาสร้าง ปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือ ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์

2. การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ สร้างให้กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยการหาค่าดัชนี ความสอดคล้องโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) ของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญลงความ คิดเห็นและให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00

3. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

4. หาคความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาโดยใช้วิธีครอนบาค (Cronbach) โดยใช้ สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ได้ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90

5. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อขอให้ออกหนังสือถึงผู้อำนวยการ สถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโรจิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากแต่ละสถานศึกษา

2. ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษาโดยแจกแบบสอบถามจำนวน 175 ฉบับ ด้วยตนเอง โดยได้รับกลับคืนจำนวน 175 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามและทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ และความสอดคล้องของคำตอบใน แบบสอบถามทุกประเด็นและทุกฉบับ

4. นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา มี 10 ด้านดังนี้ 1) หลักประสิทธิภาพ 2) หลักประสิทธิผล 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักการรับผิดชอบต่อสังคม 5) หลักการรับผิดชอบต่อผู้เกี่ยวข้อง 6) หลักความโปร่งใส 7) หลักความซื่อสัตย์ 8) หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ 9) หลักการกระจายอำนาจ 10) หลักคุณธรรมและจริยธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์
3. เปรียบเทียบการประเมินของครูต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เมื่อจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

(1) ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวม (n=175)

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักประสิทธิภาพ	4.45	0.49	มาก
2. หลักประสิทธิผล	4.49	0.50	มาก
3. หลักการตอบสนอง	4.53	0.50	มากที่สุด
4. หลักการรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถตรวจสอบได้	4.45	0.50	มาก
5. หลักความเปิดเผยและโปร่งใส	4.50	0.50	มาก
6. หลักนิติธรรม	4.48	0.50	มาก
7. หลักความเสมอภาค	4.51	0.50	มากที่สุด
8. หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ	4.48	0.50	มาก
9. หลักการกระจายอำนาจ	4.50	0.50	มาก
10. หลักคุณธรรมและจริยธรรม	4.50	0.50	มาก
รวม	4.49	0.50	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

(2) ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลวิจัยดังตารางที่ 2 – 4

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูที่มีอายุต่างกันประเมินการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จึงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากตารางที่ 3. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันประเมินการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จึงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากตารางที่ 4 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันประเมินการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จึงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จึงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำแนกตามอายุ (n=175)

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จึงพัฒนา	อายุ (ปี)						t	p
	น้อยกว่า30 ปี		30-40ปี		มากกว่า40 ปี			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. หลักประสิทธิภาพ	4.52	0.50	4.53	0.50	4.58	0.49	-0.43	0.67
2. หลักประสิทธิผล	4.48	0.50	4.45	0.5	4.46	0.50	-0.14	0.75
3. หลักการตอบสนอง	4.59	0.49	4.48	0.50	4.51	0.50	0.10	0.65
4.หลักภาระรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้	4.47	0.50	4.59	0.50	4.53	0.50	-0.03	0.59
5. หลักความเปิดเผยและโปร่งใส	4.50	0.49	4.72	0.45	4.47	0.49	0.02	0.53
6. หลักนิติธรรม	4.47	0.50	4.59	0.50	4.53	0.50	-0.06	0.51
7. หลักความเสมอภาค	4.55	0.50	4.51	0.50	4.72	0.46	-0.23	0.47
8. หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ	4.48	0.50	4.62	0.50	4.55	0.50	-0.27	0.45
9. หลักการกระจายอำนาจ	4.64	0.50	4.57	0.50	4.51	0.50	-0.13	0.45
10. หลักคุณธรรมและจริยธรรม	4.52	0.50	4.53	0.50	4.58	0.49	-0.16	0.47
รวม	4.52	0.50	4.55	0.50	4.54	0.50	-0.16	0.50

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา (n=175)

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของ ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา	ระดับการศึกษา				t	p
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. หลักประสิทธิภาพ	4.54	0.50	4.52	0.50	0.37	0.71
2. หลักประสิทธิผล	4.48	0.50	4.60	0.49	-2.27*	0.02
3. หลักการตอบสนอง	4.47	0.44	4.54	0.50	-1.39	0.17
4.หลักภาระรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้	4.50	0.51	4.48	0.50	0.37	0.71
5. หลักความเปิดเผยและโปร่งใส	4.56	0.49	4.53	0.49	0.57	0.57
6. หลักนิติธรรม	4.45	0.50	4.50	0.50	-0.94	0.35
7. หลักความเสมอภาค	4.49	0.50	4.47	0.50	0.37	0.71
8. หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ	4.55	0.50	4.51	0.50	0.75	0.45
9. หลักการกระจายอำนาจ	4.46	0.51	4.52	0.50	-1.11	0.27
10. หลักคุณธรรมและจริยธรรม	4.54	0.50	4.49	0.50	0.94	0.35
รวม	4.45	0.50	4.52	0.50	-0.13	0.43

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน (n=175)

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของ ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา	ประสบการณ์การทำงาน				t	p
	น้อยกว่า 10 ปี		10 ปีขึ้นไป			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. หลักประสิทธิภาพ	4.54	0.50	4.53	0.51	0.19	0.85
2. หลักประสิทธิผล	4.51	0.50	4.53	0.51	-0.37	0.71
3. หลักการตอบสนอง	4.5	0.50	4.47	0.41	0.56	0.57
4.หลักภาระรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้	4.5	0.50	4.8	0.50	-5.61*	0.00
5. หลักความเปิดเผยและโปร่งใส	4.54	0.50	4.4	0.50	2.59*	0.01
6. หลักนิติธรรม	4.52	0.50	4.73	0.45	-4.13*	0.00
7. หลักความเสมอภาค	4.56	0.49	4.67	0.48	-2.12*	0.03
8. หลักการมีส่วนร่วมและการ มุ่งเน้นฉันทามติ	4.54	0.50	4.53	0.50	0.19	0.85
9. หลักการกระจายอำนาจ	4.46	0.50	4.47	0.51	0.37	0.71
10. หลักคุณธรรมและจริยธรรม	4.54	0.50	4.53	0.51	1.32	0.19
รวม	4.52	0.50	4.57	0.49	0.60	0.39

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.49 ซึ่งแต่ละด้านสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก สรุปได้ดังนี้

1.1.1 ด้านหลักประสิทธิผล พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน และดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีการสร้างระบบติดตามผลเพื่อการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

1.1.2 ด้านหลักประสิทธิภาพ พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอยู่ในระดับมากที่สุดและการมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและแนวทางในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดและคุ้มค่า รวมถึงมีการจัดการทรัพยากรเพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์กร

1.1.3 ด้านหลักการตอบสนอง พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดโดยผู้บริหารสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสม ทั้งในเรื่องการบริการ การจัดกิจกรรม และการสร้างความเชื่อมั่นต่อชุมชน

1.1.4 ด้านหลักภาระรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น การรายงานผลสัมฤทธิ์ได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อสาธารณชนอยู่ในระดับมากที่สุด และการสามารถรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของสถานศึกษาได้ทุกระยะตามกำหนดอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารมีการวางระบบการตรวจสอบที่โปร่งใส สามารถติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.5 ด้านหลักความเปิดเผยและโปร่งใส พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น การเปิดเผยให้ชุมชนทราบ และเข้าใจในระบบการบริหารงานต่างๆของสถานศึกษาอย่างทั่วถึงอยู่ในระดับมากที่สุด และการวางระบบในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่สำคัญอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บุคลากรและชุมชนได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างโปร่งใสและถูกต้อง

1.1.6 ด้านหลักนิติธรรมพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่จิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น การคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารยึดถือกฎระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด มีการบริหารงานโดยยุติธรรม และส่งเสริมให้บุคลากรมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานภายใต้กรอบกฎหมาย

1.1.7 ด้านหลักความเสมอภาคพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นการการสร้างความเท่าเทียมกันในการได้รับการบริการของบุคคลที่ด้อยโอกาสทางสังคมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยกผู้รับบริการตามเพศ อายุ เชื้อชาติ หรือสถานะทางสังคม

1.1.8 ด้านหลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทมติพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมคิดวิเคราะห์ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงานของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และการแสวงหาฉันทมติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษา บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ

1.1.9 ด้านหลักการกระจายอำนาจ พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น การมีการกำหนดขอบเขตของภารกิจงานที่ได้มอบอำนาจอย่างชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.10 ด้านหลักคุณธรรมและจริยธรรมพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสุภาพ และมีเมตตาจิตอยู่ในระดับมากที่สุด การมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด การปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีศีลธรรม คุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในหลักจริยธรรมของวิชาชีพ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครู บุคลากร และนักเรียนในสถานศึกษา

1.2 ผลการเปรียบเทียบการประเมินของครูเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

1.2.1 ครูที่มีอายุต่างกันในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.2.2 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นในหลักประสิทธิภาพ ซึ่งมีความแตกต่างกัน

1.2.3 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้น หลักการตอบสนอง และหลักความเสมอภาค มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำแนกตามอายุพบว่าครูที่มีอายุต่างกันประเมินการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่าในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ที่ 2 การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันประเมินการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในหลักประสิทธิภาพที่มีค่าซึ่งมีความแตกต่าง

วัตถุประสงค์ที่ 3 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันประเมินการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนไร่เชิงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ยกเว้น หลักการตอบสนองและหลักความเสมอภาคมีความแตกต่าง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

เพื่อให้การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานบุคคลมีประสิทธิภาพ และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการสร้างข้อตกลง และมีการหาข้อตกลง ข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์

2) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน และสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา

3) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำมาใช้ภายในสถานศึกษาและมีการกำหนด ปรับปรุงกฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงต่าง ๆ ของสถานศึกษาขึ้นอย่างมีเหตุผล ถูกต้อง ชัดเจน และทันสมัย

4) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักการกระจายอำนาจผู้บริหารควรมีการมอบอำนาจ และความรับผิดชอบในการตัดสินใจให้ภาคประชาชนโดยมีอิสระตามสมควรและเพิ่มผลผลิตภาพ เพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

5) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านหลักความเสมอภาค ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับสุขภาพ สถานะของบุคคลและให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาการฝึกอบรม และอื่น ๆ

6) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบต่อผู้บริหารควรปฏิบัติงานที่รับผิดชอบอย่างเคร่งครัด มีความกระตือรือร้น ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา และชุมชนเป็นอย่างดี

7) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรมีการปฏิบัติราชการที่

มีทิศทางยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐานอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้องตามสภาพจริง

8) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรบริหารงาน

9) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรมีวิธีการบริหารจัดการที่ส่งผลให้สถานศึกษาประหยัดแรงงานและควรมีการกำกับดูแล การบริหารจัดการโดยใช้เครื่องมือและเทคนิคที่เหมาะสม

10) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักการตอบสนองผู้บริหารจะต้องสามารถสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจต่อนักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่ม และสามารถวางแผนดำเนินงานภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

3) ควรมีการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารในระดับเขตพื้นที่ หรือสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น

เอกสารอ้างอิง

กนกพร จินมหันต์. "แนวทางการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42." **วารสารบัณฑิตศึกษา** 10, 50 (กันยายน – ตุลาคม 2556): 87.

คำแพง พรหมพุทธา. "การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1." **วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์** 2, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2560): 31-32.

จุฑามาศ ภูสง่า. **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560.

ฉัตรมงคล สูงเนิน. **แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2561.

นพดล เล็กบาง. "การใชธรรมาภิบาลในโรงเรียนนิวิฐราชูรอุปลัมภ์." **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร** 5, 2 (มกราคม – มิถุนายน 2558): 36-38.

นันทิชา ปูเฐสา. **การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาหนองกรุงศรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560

ปาลิดา ธนะกุลภาคิน. "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ตามการรับรู้ของผู้สอน." **ลิกขวารสารศึกษาศาสตร์** 7, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2563): 139.

ปิยากร หวังมหาพร. "ประชากรรัฐจากรายการคืนความสุขให้คนในชาติคืออะไร?". วารสารการบริหารปกครอง 6, 2 (2560): 29.

อัจฉราพร กริ่งไกร. "การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1." วารสารวิจัยและพัฒนาโดยลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 10, 3 (กันยายน – ธันวาคม 2558): 160.

Lunenburg, Fred C., and Allan C. Ornstein. **Educational Administration; Concepts and Practices**. 6th. Belmont, CA: Wadsworth, 2012.

Nimota, Abdullahi "Good Governance Issues in Education System and Management of Secondary Schools in Kwara State Nigeria." **eJournal of Education Policy**, (September-November 2019): 14.